

۳۴۸۸۹

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی بهداشتی درمانی رفسنجان

پایان نامه :

۳۴۸۹

جهت دریافت درجه دکترای عمومی

موضوع :

بررسی توزیع فراوانی مصرف مواد مخدر در مراجعه‌کنندگان به
مراکز آموزشی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
(سال ۷۹)

اساتید راهنما:

011944

آقای دکتر علی اسماعیلی ندیمی
آقای دکتر محمدرضا سلیمانی

نگارش :

داود سلطانی‌نژاد
فاطمه ناظم‌کازرانی

پائیز - زمستان ۱۳۷۹

۳۴۸۹

قال الصادق (ع):

مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَ عَمَلَ بِهِ وَ عَلَّمَ لِلَّهِ دَعِيَ فِي سَمَاوَاتِ
السَّمَاوَاتِ عَظِيمًا

فَقِيلَ :

تَعَلَّمَ لِلَّهِ وَ عَمَلَ لِلَّهِ وَ عَلَّمَ لِلَّهِ

هر که برای خدا علم را بیاموزد و به آن عمل کند و به دیگران بیاموزد در مقام‌های بلند
آسمانی عظیمش خوانند و گویند آموخت برای خدا و عمل کرد برای خدا و تعلیم داد
برای خدا.

آنچه را که از علم پزشکی آموخته‌ایم حاصل تلاش اساتید بزرگوار
است که صادقانه دانستنیها را به ما آموخته‌اند جناب آقای دکتر
محمدرضا سلیمانی و جناب آقای دکتر اسماعیلی ندیمی اساتید
عزیزی هستند که در علم و عمل صداقت و اندیشه به راستی
معلم و مرشد ما بوده‌اند، نگارش این پایان نامه با راهنمایی آنها
و کسب علم از مضرشان یقیناً از بهترین یادگارها و خاطرات
دوران تحصیلاتمان خواهد بود.

تقدیم به:

معلمان و اساتیدی که علم را از منبرشان فرا گرفتم.

تقدیم به:

پدر بزرگوارم که نخستین معلم زندگی‌ام بود و لحظه‌ای از محبت و حمایتش بی‌نصیب نبودم.

تقدیم به:

مادر عزیزم که فروغ نگاهش، قلب مهربانش و دعای خیرش سرمایه زندگی من بوده است.

تقدیم به:

خواهران عزیز و برادر گرامی‌ام که خوشبختی و موفقیت آنان را در تمام مراحل زندگی آرزومندم.

فاطمه ناظم کازرانی

تقدیم به:

پدرم، نخستین کسی که مناعت طبع و رمز زندگی را به من
آموخت

مادرم، او که تا هستم و هست دارمش دوست
خواهرم لیلا، که دوستش میدارم و خانواده گرامیش
بردارم مهدی، دوست عزیز دیرینه‌ام که توفیقاتم را مدیون او
هستم - همسرش محبوبه و دخترش کیانا

داود سلطانی نژاد

چکیده:

هدف از انجام این تحقیق تعیین توزیع فراوانی مصرف مواد مخدر در افراد مراجعه کننده به مراکز آموزشی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان و رابطه بین مصرف مواد مخدر با جنس، محل سکونت، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، شغل، تحصیلات پدر و نوع زندگی بوده است جمعیت مورد مطالعه شامل تمامی افرادی که جهت دریافت خدمات پزشکی به مراکز آموزشی درمانی مراجعه کرده‌اند، بوده است که به طریق نمونه‌گیری تصادفی نظام دار حجم نمونه ۲۵۰۰ نفر انتخاب شد. این افراد توسط برگه پرسشنامه با ۱۵ سؤال مورد مصاحبه قرار گرفتند نوع مطالعه توصیفی - مقطعی بوده است. ۵۴/۹ درصد مصاحبه شونده‌گان زن و ۴۵/۱ درصد مرد بوده‌اند افراد مورد مصاحبه شامل تمام گروه‌های سنی بودند و ۲۴ درصد افراد، مجرد و ۷۱/۱ درصد متأهل بوده‌اند. نتیجه نهایی حاکی از این بود که ۴۴ درصد مصاحبه شونده‌گان مواد مخدر مصرف نموده بودند از این تعداد ۶۳/۶ درصد تریاک و ۷/۵ درصد هروئین مصرف نموده بودند شایع‌ترین دلیل مصرف تفریح و سرگرمی ذکر شده است و درصد نسبتاً بالایی از مصرف کنندگان بی‌توجهی نسبت به خانواده و از دست دادن شغل به علت مصرف مواد مخدر را ذکر نموده بودند شایع‌ترین ماده مخدر در زنان و مردان تریاک بوده است.

درصد بیشتری از افراد مجرد نسبت به متأهلین مصرف هروئین را ذکر نموده بودند (۱۷ درصد در مقابل ۳ درصد) و مصرف هروئین در افراد با تحصیلات دانشگاهی شیوع بالاتری داشته است (۱۱/۶ درصد).

فصل اول

۲ مقدمه
۴ تگاهی به وضعیت کنونی مواد مخدر در جهان
۷ تاریخچه مصرف مواد افیونی در ایران
۱۶ بیان مسئله و معرفی طرح
۱۹ اهداف پژوهش
۱۹ هدف اصلی پژوهش
۱۹ اهداف فرعی پژوهش
۲۱ سوالات پژوهش
۲۳ تعریف واژه‌ها
۳۱ جدول متغیرها

فصل دوم

۳۵	دانشگاههای موجود
۴۷	سوء مصرف مواد مخدر
۵۲	ترک مادر معنادار
۵۲	مسئومیت با مخدرها
۵۴	روش تشخیص اعتیاد
۵۶	مطالعات انجام شده در خارج و داخل
۶۰	بزه‌های که تا سال ۱۳۷۵ به بررسی اعتیاد پرداخته‌اند
۶۸	بزه‌های که پس از اعلام جرم بودن اعتیاد انجام شده است

فصل سوم

۷۴ محل پژوهش
۷۴ جامعه مورد پژوهش
۷۴ نوع مطالعه
۷۴ روش نمونه گیری و اجرا
۷۴ ابزار پژوهش
۷۴ روشهای آزمایشگاهی تشخیص اعتیاد
۷۹ روش شناسایی تریاک
۸۱ ملاحظات اخلاقی
۸۴ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم

۸۸ جداول

۱۱۵ نمودارها

فصل پنجم

۱۳۱	بحث و نتیجه گیری
۱۳۷		ضمائم

فصل اول

۱) مقدمه

تریاک در طول تاریخ گاهی به عنوان ماده‌ای خوراکی، در برخی موارد به عنوان دارو برای التیام دردها و گاهی برای ایجاد لذت به کار برده شده است.

لوحه‌های گلی مکشوفه متعلق به پنج هزار سال پیش از میلاد گویای آن است که سومریان در آن زمان به کشت خشخاش می پرداخته‌اند، از مزایای دارویی آن سود می جستند و آن را «گیاه شادی بخش» می نامیده‌اند. کشورهای اروپایی نیز از آغاز پیدایش کشاورشان با تریاک آشنایی داشته‌اند. (اوکلی Oakley، ۱۹۷۲)

در یکی از کشورهای گرم و خشک خاورمیانه چندین هزار سال پیش، بومیان کشف کردند که یک گیاه یک ساله در ۷-۹ روز معین شیرهای تولید می کند که اگر خورده شود، رنج ناشی از درد را از میان می برد.

خشخاش ابتدا در مصر کشت شد و به نام تبایکا (Thebaica) شناخته می شد که از واژه تبس (Tebes) نام شهری در مصر باستان در آن خشخاش کشت می شده برگرفته شده است. در پایروسهای «ابرس» (Ebres) که از ۱۵۰۰ سال پیش از میلاد به جای مانده، به روشی درمانی برای آرام کردن کودکان اشاره شده است. همان روشی که امروزه به کمک آن در مصر کودکان را آرام می کنند و برای این منظور دارویی به کار می برند که در آن تریاک به کار می رود. در این پایروسها از نوشیدنی ویژه‌ای نام برده شده است که آمیخته‌ای از تریاک و الکل بوده است. (همان جا)

۱۵۰۰ سال پیش از میلاد تخم خشخاش از مصر به یونان برده شد و در آنجا رواج یافت. در

افسانه‌های هومر از جزیره‌ای یاد شده است که در آن قهرمانان ادیسه گرفتار نشنگی مواد اعتیاد آوری گردیدند که نجات از آن به سادگی میسر نبوده است. (۱)

در ادبیات کلاسیک ویرژیل (Virgile) و اوید (Ovid) اشاره‌هایی به خشخاش شده است و خدای خواب یونانیان موسوم به هیپنوز (Hypnos) همانند خدای خواب رومیان سومنوس (Somnus) غالباً در حالی که شاخه‌ای از گیاه خشخاش در دست داشت و یا خود را با آن آراسته بود و گاهی اوقات با ظرفی دارای تریاک در دست نقاشی می‌شد. تریاک در یونان باستان دارای اهمیت بوده است و به نظر می‌رسید که تریاک داروی همه دردها باشد: در برابر سم و گزیدگی و زهر مقاوم است؛ سر درد مزمن، تهوع و سرگیجه، کری، گرفتگی نفس، کولیک، یرقان، سفت شدن طحال، سنگ و شکایت‌های دستگاه ادراری، تب، جذام، مشکلات مخصوص زنان، مالیخولیا و طاعون را درمان می‌کند. (همان جا) در سده پنجم پیش از میلاد بازرگانان عرب تخم خشخاش را به عنوان دارو به ایران وارد کردند و از راه ایران به چین بردند. (کریم پور، ۱۳۶۴)

در سده‌های میانه در اروپا، تریاک را در مشروب‌هایی به نام تورکا ریخته و آن را می‌نوشیدند و این نوشیدنی را تریاکا یا توریاکا (Turiaka) می‌نامیدند. (بهبهانی، ۱۳۳۴)

در آغاز سده دهم میلادی در کتب پزشکی چین به تریاک اشاره شده است.

در آغاز سده هیجدهم ورود مقادیر زیاد تریاک به کشور چین طی یک قرن توسط دولت انگلیس سبب بروز جنگها و کشمکش‌هایی بین دو کشور گردید که به جنگ تریاک شهرت یافت. دولت انگلیس ورود تریاک به چین را که بیشتر در آن کشور به جای دارو به کار برده